

Jaume I en el futur de Catalunya

Autor: Jordi Bilbeny

Data de publicació: 09-03-2015

Parlament d'En Jordi Bilbeny a l'Aplec del Pi de les Tres Branques. Pla de Campllong, 20 de juliol del 2008.

Se'm fa difícil parlar en un aplec que se celebra i pren forma justament a l'entorn d'un arbre de tres grans branques. No pas per l'arbre ni per les branques, és clar. Se'm fa difícil, perquè precisament hem atorgat a aquest arbre el valor simbòlic de representar els tres antics regnes de la nostra Nació. Una branca per València. Una per Mallorca. Una pel Principat. Però En Jaume I també va ser rei d'Aragó. I els nostres reis van ser coronats com a tals a Saragossa durant centúries. El pare del rei En Jaume, Pere I, va ser rei d'amplis dominis i comtats a la nació occitana; i el seu fill Pere II va ser rei de Sicília, i aquest regne també formarà part essencial de la nostra Nació al llarg d'uns quants segles més.

Amb això no vull dir que En Verdaguer no fes bé la seva feina de glossar i enaltir aquest pi magnífic de les tres branques i projectar-lo en el futur com una llum i una icona d'unitat trinitària del nostre poble. Ni que el culte que immediatament se li va retre fos un culte erroni. Jo mateix li he dedicat un poema i he assistit diverses vegades a l'aplec. Vull dir només que, si prenem En Jaume I com a referència de reflexió, hi ha una cosa que grinyola. Perquè En Jaume I va ser senyor de quatre regnes. I no crec que li hagués fet cap gràcia que hom prescindís d'un reialme tan valuós com Aragó pel sol fet que la llengua dels aragonesos no fos el català. Aragó constituïa una part inextirpable de la Corona. O millor dit, sense Aragó potser mai no hi hagués hagut Corona i potser mai ni En Jaume I hauria estat rei. I el mateix podem dir de Sicília. Sembla que va ser el mateix rei qui va preparar la jugada mestra de casar el seu fill Pere amb Constança de Sicília i així incorporar aquell regne de domini francès a la Monarquia Catalana. Una jugada que a mi em sembla íntimament lligada amb l'aliança que havia establert anys abans amb el rei d'Armènia, l'emperador de Bizanci i el Gran Kha, i que permetrà la gran expansió catalana d'Orient.

M'hauria complagut parlar a bastament d'aquesta aliança, de la Croada a Terra Santa i de com En Jaume d'Alarich, el seu ambaixador davant d'aquells monarques, va viure uns anys a la Cort dels mongols i la seva gesta ha estat tapada per l'Església Catòlica, per la d'un mercader vulgar anomenat Marco Polo. M'hauria complagut parlar del rei En

Però he començat parlant del contrasentit de celebrar una festa davant un pi de tres branques, quan la nostra Nació, llavors, en tenia moltes més. I no era comprensible imaginar-la reduïda a una sola llengua, perquè el que li donava i li garantia la força no era una llengua, sinó diverses llengües i diversos regnes. Pensem que en aquells dies, l'hebreu i l'àrab eren llengües d'ús normal a casa nostra. Així mateix passava amb l'aragonès i el sicilià. L'euskera era un relict encara viu a l'Aragó, tan silenciós com silenciats. L'occità va ser la llengua de la creativitat poètica fins que Ausiàs March, ja al segle XV, va canviar de registre. I encara hauríem de tenir en compte el grec, el sard, el napolità, el toscà (esdevingut italià) i el castellà. El llatí com a llengua de cultura europea va ser impulsada per En Joan Lluís Vives i, sobretot, per Erasme, que, a la llum de noves recerques, ara podem dir que va marxar de Catalunya, en ser perseguit per la Inquisició. I en passar els nostres missioners al Nou Món van emprar les llengües nadiues com a llengües també de cultura, a despit de les repetides ordres de la Corona perquè tot es fes en castellà.

Aquella va ser una Gran Catalunya. Una Catalunya poderosa. Expandint-se arreu del món amb una gran naturalitat i saviesa. La llavor d'aquella expansió la va sembrar En Jaume I. Els Països Catalans actuals en són un mirall evident.

Però els temps han canviat. França i Espanya continuen treballant ferotgement en contra nostra. I penso que hauríem de ser prou intel·ligents i agosarats per saltar per sobre de branques i llengües, sense abdicar a res; saltar per sobre d'Espanya i França –o encara: saltar entre Espanya i França– i cercar nous aliats polítics, com els nostres reis van saber fer –i En Jaume I n'és un exemple irrefutable– i construir una Catalunya del futur amb aquell ideal confederal i políglota que ens va expandir pel món i ens va fer forts i lliures. Aquesta penso jo que és la millor manera d'encarnar el llegat del rei En Jaume en el present i projectar-lo en el futur. Un futur no tan sols bastit sobre la llengua, sinó fonamentalment sobre una gran dosi d'estratègia i d'intel·ligència polítiques.

Jordi Bilbeny